

Postawy rodzicielskie a funkcjonowanie dziecka

Kamila Dziopa – psycholog
Miejski Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Kielcach,
ul. Urzędnicza 16
telefon 41-367-67-28

Wychowanie zależy od:

- osobista historia rozwojowa rodziców
- dziecko: jego wiek, płeć, temperament a także możliwości rozwojowe
- czynniki sytuacyjne, związane z sytuacją rodziny, ich zasobami materialnymi i dostępnym wsparciem oraz źródła stresu, które wpływają na funkcjonowanie rodziny

Style przywiązania - styl bezpieczny

- Takie dzieci ufają matce/ojcu, czują się przy nich bezpiecznie, wierzą, że są dostępni, wrażliwi i gotowi do wsparcia oraz opieki. Taka relacja buduje stabilne poczucie własnej wartości i przekonanie, że mamy prawo do miłości. Dzięki temu mały człowiek chętnie poznaje świat, ma dużą pewność siebie, jest ciekawy nowych zjawisk i bez problemu angażuje się w relacje społeczne.

W dorosłym życiu osoby o bezpiecznym stylu przywiązania potrafią tworzyć trwałe, zdrowe relacje. W związkach nie boją się bliskości, zachowując przy tym własną odrębność. Rzadko martwią się, że zostaną porzucone lub obawiają się nadmiernej zależności. Bliskie związki kojarzą im się ze szczęściem i zaufaniem.

Style przywiązania – styl unikający

Kształtuje się, kiedy dziecko żyje w strachu i doświadcza siebie samego jako kogoś bezbronnego i bezsilnego. Takie dzieci mają poczucie odrzucenia przez matkę, którego nabierają, będąc karane za próby nawiązania z nią bliskiego kontaktu fizycznego. Jeśli opiekun jest niedostępny i odrzuca dążenia dziecka do bliskości, zaprzestaje ono wyrażania emocji i poszukiwania wsparcia. W przyszłości będzie wspominało rodziców jako krytycznych, wymagających i pozbawionych troskliwości.

W dorosłym życiu takie osoby czują się skrupowane bliskością innych ludzi, unikają intymności i nie ufają partnerowi. Pozytywnie reagują na nowe znajomości, jednak w związku wystrzegają się okazywania emocji, by uniknąć doświadczenia odrzucenia. Takie osoby często angażują się również w romanse, które nie wymagają zobowiązań, manifestowania uczuć oraz deklaracji.

Style przywiązania – styl lękowo-ambiwalentny

Dzieci raz czują się kochane, innym razem zupełnie niepotrzebne. W pewnym sensie taka postawa wynika z okoliczności, gdy dziecko zamienia niemożność przewidzenia zachowania rodziców w sytuację, kiedy to opiekunowie nie mogą przewidzieć zachowania swojej pociechy. Dziecko nigdy nie ma pewności, czy otrzyma pomoc i pocieszenie, toteż stale upewnia się, czy rodzic jest blisko. Gdy mama próbuje się od niego oddalić, gwałtownie protestuje, a kiedy wraca, z jednej strony cieszy się, a z drugiej demonstruje złość i opór. Po latach opisują swoich opiekunów jako agresywnych i kontrolujących.

W dorosłym życiu osoby o lękowo-ambiwalentnym stylu przywiązania zamartwiają się, czy na pewno są kochane oraz czy same nie kochają za bardzo. Mogą stać się chorobliwie zazdrosne i czuć się niedoceniane przez partnera oraz inne ważne osoby. Aby zwiększyć stopień przewidywalności zachowań ukochanego mogą stosować tzw. strategię zniewalania.

Rola rodziców:

- Zaspokajanie potrzeb emocjonalnych, fizycznych, psychicznych i społecznych u dzieci
 - Dbanie o ich prawidłowy rozwój
 - Wychowanie (w tym kontrolowanie zachowania dzieci)
 - Ochrona i zapewnienie bezpieczeństwa
 - Uspołecznienie
 - Przekazywanie systemu wartości i norm
 - Dostarczanie modeli zachowań
-
-

Postawy rodzicielskie według M. Ziemskiej

- **Postawa akceptująca** – nie ukrywanie uczuć przed dzieckiem, zaspokajaniem jego potrzeb, akceptacją dziecka takim jakim jest. Postawą przeciwną jest odrzucanie dziecka, podejście dyktatorskie
 - **Postawa współdziałania** - pozytywne angażowanie się w sprawy dziecka oraz unikaniu zaniedbywania i obojętności uczuciowej.
 - **Rozumna swoboda** - oznacza darzenie dziecka zaufaniem, udzielaniem swobody stosownej do wieku i możliwości dziecka. Postawą przeciwną jest nadmierne ochranianie i opiekuńczość
 - **Uznanie praw** - polega na stosowaniu racjonalnej kontroli i dyscypliny, bez niedoceniania czy przeceniania roli dziecka. Przeciwną postawą jest postawa nadmiernie wymagająca zakładająca sztywne reguły niedostosowane do wieku i możliwości dzieci.
-
-

Małe dzieci stale przekraczają granice ustalone przez rodziców, co nie oznacza jednak ani braku szacunku, ani nieokrziesania. Są ciągle targane przez różne potrzeby i pragnienia, ale jednocześnie zwracają niezwykle dużo uwagi na sygnały, które otrzymują od dorosłych. Zachowanie dzieci zmierza zawsze do dwóch celów: zaspokojenia swoich pragnień i poznania rodziców. Chcą wiedzieć, co się rodzicom podoba, a co nie. Co pochwalają, a co potępiają. W co się chętnie angażują, a co odrzucają. W ciągu 3-4 lat życia dzieci szukają odpowiedzi a pytania, dopóki nie dojdą do punktu, kiedy wiedzą już, co według rodziców jest dobre i złe – czyli gdy przejmą w pewnym sensie ich wartości.

Dzieci potrzebują informacji zwrotnej w czasie swojego odkrywania świata – i musi ona obejmować także indywidualne granice i wartości dorosłych. Dlatego jest bardzo ważną, aby wciąż na nowo mówić NIE w odniesieniu do tych samych rzeczy. Im bardziej osobisty i zdecydowany przekaz rodziców, tym szybciej mały badacz dojdzie do swoich wniosków.

Co jest ważne w kształtowaniu norm i zasad u dzieci:

- zadowolenie z każdego przejawu samodzielności
 - cierpliwość
 - systematyczność i konsekwencja
 - spójność na linii nauczyciele – rodzice, a także rodzice między sobą
-
-

Style wychowawcze

Styl autorytarny - gdzie dominują surowe zasady i nakazy, dyscyplina, a także kara się dzieci za złe zachowanie

Styl autorytatywny - w którym rodzice współdziałają z dzieckiem, narzucają mu zasady, jednak nie są one sztywne, są dostosowane do wieku i możliwości dzieci. Jest to jeden z najskuteczniejszych i najbardziej korzystnych stylów wychowania

Styl permissywny - postawa opiekuńcza wobec dzieci, brak narzuconych norm i zasad, pobłażanie dzieciom

Styl zaniedbujący - nie zwracanie uwagi na dziecko, nie zaspokajanie jego potrzeb

Role, jakie przyjmuje rodzice w procesie wychowania:

Rodzic nadopiekuńczy - ciągle odczuwa troskę o dziecko, kontroluje je, narzuca zasady, zamiast stopniowo dawać autonomię - uzależnia dziecko od siebie

Rodzic niedojrzały emocjonalnie - traktuje dziecko jak zabawkę, a w gruncie rzeczy sami potrzebują opieki. U dziecka poszukuje wsparcia i zrozumienia, odwracają się role: dziecko=kumpel

Rodzic perfekcjonista - ciężko przyjmuje porażki wychowawcze, jest zbyt sumienny w wypełnianiu swoich rodzicielskich zadań, nadmiernie odpowiedzialny i zanadto przejmuje się swoją rolą

cd.

Rodzic uszczęśliwiający - uważa, że szczęście dziecka zależy od niego, niestety tym samym nadmiernie ochrania swoje dziecko i nie daje mu swobody

Rodzic autokrata - żąda bezwzględnego posłuszeństwa, a efektem wychowawczym jest grzeczne dziecko, niestety takie zachowanie prowadzi do unikania przez dziecko rodziców, strach przeważa w każdej sytuacji

Rodzic podporządkowany - jest tolerancyjny aż do pobłażliwości, dziecko nad nim dominuje

Rodzic chłodny uczuciowo - nie dostrzega prawdziwych uczuć i potrzeb dziecka, nie chce bądź nie ma ochoty na to aby poznać jego plany i marzenia

Przedszkolak ma prawo:

- Posiadać i wyrażać swoje zdanie, swoje uczucia
 - Uczestniczyć we wszystkich formach aktywności proponowanych przez przedszkole
 - Przebywać w warunkach zapewniających bezpieczeństwo
 - Zdobywać wiedzę i bawić się
 - Do swojej prywatności, samotności i niezależności
 - Do wypoczynku
 - Do nienaruszalności cielesnej
 - Do zaspokojenia swoich potrzeb
 - Do indywidualnego tempa rozwoju
 - Do pomocy ze strony nauczyciela gdy tylko tego potrzebuje
-
-

Przedszkolak ma obowiązek:

- Stosować formy grzecznościowe w stosunku do kolegów i osób dorosłych
 - Być uprzejmym
 - Dbać o bezpieczeństwo swoje i kolegów
 - Przestrzegać zasad obowiązujących w grupie
 - Respektować polecenia nauczyciela
 - Dbać o książki i zabawki
 - Sprzątać zabawki po zakończonej zabawie
 - Nieść pomoc rówieśnikom, a szczególnie młodszym kolegom
 - Wywiązywać się z powierzonych zadań
 - Szanować własność innych
 - Jasno okazywać, co myśli i czuje
 - Szanować godność i wolność drugiej osoby
-

**Najbardziej korzystne w rozwoju dzieci
są metody oparte na wzajemnym
współdziałaniu**

Literatura:

E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska – Dwulatki i trzylatki w przedszkolu i w domu. Jak świadomie je wychowywać i uczyć

I. Filliozat – Próbowałam już wszystkiego. Jak radzić sobie z niesfornym dzieckiem bez bicia i krzyku

T. Gordon – Wychowanie bez porażek

J. Juul - „Nie” z miłości

R.J. Mackenzie – Kiedy pozwolić, kiedy zabronić
